

KREDYT W PRZEDSIĘBIORSTWIE

Wstęp

Jednym z wielu źródeł finansowania przedsiębiorstwa są kredyty udzielane w złotych i kredyty udzielane w obcej walucie na ogół w euro, dolarach lub frankach szwajcarskich. Kredyty stanowią zdecydowanie atrakcyjne źródło kapitału dla przedsiębiorstw, w zależności od potrzeb danego przedsiębiorstwa. Gotowość przedsiębiorstw do zadłużania się w walutach obcych wynika przede wszystkim ze specyfiki działalności przedsiębiorstwa. Ważna jest między innymi wielkość przedsiębiorstwa, ilość lat istnienia na rynku, branża i gałąź, w której działa przedsiębiorstwo, metody zarządzania firmą a także działania podejmowane na skutek pogorszenia się sytuacji finansowej przedsiębiorstwa w związku z zaciągniętym kredytem walutowym. Decyzje podejmowane przez przedsiębiorstwa opierają się również na wskazówkach pochodzących z sektora finansowego i całej gospodarki. Są inspirowane obowiązującym systemem kursu walutowego oraz strategią polityki pieniężnej.

Celem opracowania jest wskazanie, jaką rolę w przedsiębiorstwie odgrywa kredyt bankowy oraz jakie przyczyny powodują zaniechanie działań zmierzających do zaciągania zadłużenia na rozwój i finansowanie inwestycji w przedsiębiorstwie.

1. Przedsiębiorstwo a kredyt

Banki „preferują” niektóre grupy przedsiębiorstw. Dotyczy to zarówno ich wielkości, udziału w rynku a także zarysu prowadzonej działalności. Poszczególne branże cechują się określonym stopniem kapitałochłonności. W przedsiębiorstwach produkcyjnych zaangażowanie kapitału rzeczowo-finansowego będzie się znacznie różnić od zaangażowania kapitału w przedsiębiorstwach usługowych, czy handlowych.

Przedsiębiorstwa o dobrym standingu finansowym, z punktu widzenia kredytodawców, są bardziej wiarygodne, bowiem ich sytuacja finansowa, oceniana na podstawie wskaźników, stwarza większe możliwości wykorzystania kapitałów obcych do inwestowania w rozwój firmy. Firmy, które mają ugruntowaną pozycję na rynku, których marka jest rozpoznawalna przez szerokie grono odbiorców mają łatwiejszy dostęp do kapitałów obcych. Dzięki temu mogą realizować zamierzone cele.¹

Z kolei przedsiębiorstwa prezentujące słabą kondycję finansową mają ograniczony dostęp do kredytów. Zmuszeni są oni rozwój działalności finansować środkami własnymi.

Przedsiębiorstwa w Polsce polegają w dużym stopniu na samofinansowaniu. Udział kredytu bankowego, kształtuje się na poziomie około 10%. w sumie kapitałów przedsiębiorstw. Oznacza to, że przeciętne przedsiębiorstwo w Polsce jest stabilne finansowo i posiada zdolność do regulowania zobowiązań z tytułu zadłużenia. Wskaźnik zadłużenia ogółem, według ostatnich danych rocznych, sięgnął średnio około 50%. O wysokiej stabilizacji

¹ A. Paździor, *Dostępność instrumentów finansowych wspierających przedsiębiorczość i innowacje. Ekspertyza naukowa*, Politechnika Lubelska, 2013, s. 6-9.

finansowej świadczą zgromadzone na rachunkach bankowych środki pieniężne, które stanowiły 75% wielkości zaciągniętego kredytu.²

2. Zapotrzebowanie na kredyt w przedsiębiorstwie

Pojawiające się problemy z utrzymaniem płynności finansowej oraz trudności w znalezieniu środków na zrealizowanie zaplanowanych inwestycji, skłaniają przedsiębiorstwa do poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania, jakim są kredyty bankowe. Banki w swojej ofercie dla firm zawierają podstawowe rodzaje kredytów firmowych: kredyt w rachunku bieżącym, **kredyt inwestycyjny**, linia kredytowa, kredyt obrotowy.

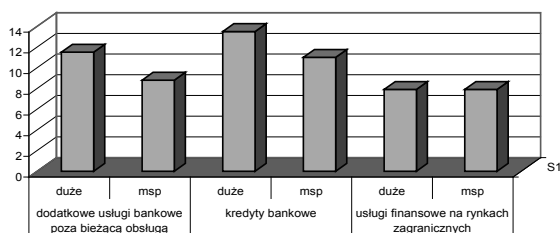
Kredyt inwestycyjny udzielany jest na sfinansowanie zaplanowanych inwestycji w tym rozbudowę przedsiębiorstwa, zakup parku maszynowego czy stworzenie nowej linii produkcyjnej. Kredyt w rachunku bieżącym to limit debetowy w koncie. Bank umożliwia firmie powstanie debetu w tym rachunku do wysokości limitu, przewidzianego w umowie. Jest to narzędzie bardzo przydatne do pokrycia większości bieżących wydatków firmy i utrzymania płynności finansowej, w przypadku braku na rachunku środków własnych. Każda wpłata na rachunek powoduje, że zmniejsza się saldo kredytu.

Linia kredytowa jest podobnym konstrukcyjnie kredytem firmowym do kredytu w rachunku bieżącym, ale prowadzona jest w oddzielnym koncie. Kredyt obrotowy jest kredytem chętnie stosowanym do finansowania bieżącej działalności firmowej. Można przeznaczyć go na pokrycie bieżących wydatki firmy takich jak wypłata wynagrodzeń pracowniczych czy uregulowanie zobowiązań z tytułu dostawy towarów i surowców.

Górny limit wysokości kredytu obrotowego określają banki uwzględniając wysokość obrotów na rachunku firmowym. Kredyt obrotowy może być spłacony jednorazowo lub w ratach miesięcznych z uwzględnieniem odsetek. Istotna jest również ogólna kondycja ekonomiczna przedsiębiorstwa.³

Przedsiębiorstwa posiadają rachunki bankowe za pośrednictwem, których dokonują rozliczeń wynikających z tytułu zawieranych transakcji oraz rozliczeń publiczno-prawnych. Firmy korzystają również z kredytów bankowych oferowanych przez banki zarówno w walucie krajowej jak i obcej. Około 11 lat przeciętne przedsiębiorstwo sektora MSP korzysta z kredytu bankowego, natomiast duże przedsiębiorstwa korzystają przeciętnie około 14 lat. Z finansowania na zagranicznych rynkach zdecydowanie krócej, około 8 lat, korzysta znacznie mniej przedsiębiorstw.⁴

Rysunek 1. Okres korzystania z usług bankowych przez przedsiębiorstwa (w latach)

Źródło: Opracowanie na podstawie I.D. Tymoczko Kredyt walutowy źródłem ekspozycji walutowej przedsiębiorstw niefinansowych w Polsce, NBP, Materiały i Studia, Zeszyt nr 293, Warszawa, 2013

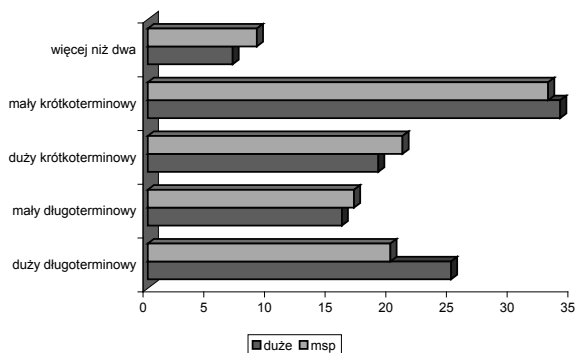
² K. Puchalska, I.D. Tymoczko, *Szerokie ujęcie ekspozycji polskich przedsiębiorstw niefinansowych na ryzyko walutowe. Źródła i skala ekspozycji oraz metody zarządzania ryzykiem walutowym*, Materiały i Studia, Zeszyt nr 293, Warszawa, 2013, s. 24-25.

³ J. Grzywacz, *Kapitał w przedsiębiorstwie i jego struktura*, SGH, Warszawa, 2008 s.23-30.

⁴ K. Puchalska, I.D. Tymoczko, *Szerokie ujęcie ekspozycji polskich przedsiębiorstw niefinansowych na ryzyko walutowe...op.cit.*, s. 25-26.

Podstawową przyczyną znacznie ograniczonego zainteresowania zadłużeniem kredytowym jest dysponowanie wystarczającą ilością środków własnych. Najczęściej w sektorze MSP przedsiębiorstwa są zainteresowane zaciąganiem kredytu krótkoterminowego. Natomiast duże firmy zdecydowanie częściej skłonne są do wykorzystywania dużych kredytów długoterminowych. Wynika to z lepszej zdolności kredytowej tych przedsiębiorstw, jak również posiadania lepszych zabezpieczeń, oraz większego prawdopodobieństwa uzyskania przez te przedsiębiorstwa korzystnych warunków cenowych.⁵

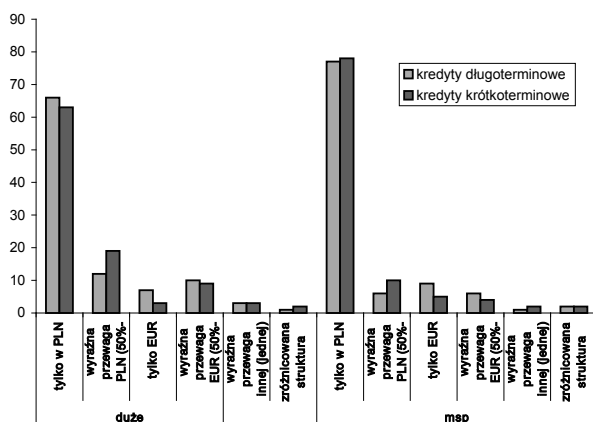
Rysunek 2. Rodzaje kredytów najchętniej wybieranych przez przedsiębiorstwa

Źródło: Opracowanie na podstawie I.D. Tymoczko Kredyt walutowy źródłem ekspozycji walutowej przedsiębiorstw niefinansowych w Polsce, NBP, Materiały i Studia, Zeszyt nr 293, Warszawa, 2013

Stosunki polskich przedsiębiorstw z firmami działającymi w obszarze Unii Europejskiej znacznie wpłynęły na zmianę waluty, w jakiej przedsiębiorstwa się zadłużają. Główną walutą w obecnym czasie jest euro.

Rysunek 3. Preferowana waluta kredytu wśród przedsiębiorstw

Źródło: Opracowanie na podstawie I. D. Tymoczko Kredyt walutowy źródłem ekspozycji walutowej przedsiębiorstw niefinansowych w Polsce, NBP, Materiały i Studia, Zeszyt nr 293, Warszawa, 2013

⁵ Ibidem, s. 27.

3. Kredyt walutowy

Kredyty walutowe w Polsce w okresie ostatnich lat cieszą się dużą popularnością. Zainteresowanie to wywołały niższe nominalne stopy procentowe tych kredytów, co jest przejawem spłaty niższych rat. Główną zaletą kredytów w walucie obcej jest ich oprocentowanie oparte na niższych stopach zagranicznych, w porównaniu do kredytów w walucie krajowej, co przejawia się w niższych ratach odsetkowych. Mniejsze jest również ogólne zadłużenie. Możliwość przewalutowania kredytu w odpowiednim momencie, po wcześniejszym przeanalizowaniu jego opłacalności, daje dodatkowe zyski, co jest kolejną zaletą tego kredytu. Różnica w wysokości nominalnych stóp procentowych kredytów w walucie krajowej w stosunku do kredytów w walucie obcej jest znaczna na korzyść kredytu walutowego. Oprocentowanie kredytów w walucie obcej kształtuje się obecnie na poziomie około 5% - 6%, a kredytów w złotówkach kształtuje się obecnie na poziomie około 12% - 14%.

Po kryzysie finansowym na świecie rynek kredytów walutowych w Polsce, został mocno ograniczony. Dostępne na polskim rynku finansowym kredyty walutowe są udzielane głównie w euro lub w dolarach amerykańskich.⁶

4. Ryzyko walutowe

Wśród zagrożeń związanych z zaciąganiem kredytów w walucie obcej warto wyróżnić ryzyko walutowe. Ryzyko walutowe można określić jako prawdopodobieństwo pogorszenia sytuacji finansowej firmy wskutek niekorzystnych zmian kursów walutowych. Fakt występowania ryzyka walutowego jest powiązane z rosnącym zadłużeniem zagranicznym przedsiębiorstw.

Ponad 40% zadłużenia zagranicznego przypada na przedsiębiorstwa, zatem aktywność zarządzania ryzykiem walutowym jest jak najbardziej uzasadniona. W Polsce na rynku walutowym występujące nieobliczalne sytuacje wymuszają poniekąd potrzebę stałej analizy symptomów napływających z rynku finansowego oraz gospodarki.⁷

Ryzyko walutowe wiąże się z procesem globalizacji w gospodarce światowej, który otwiera perspektywy rozwoju przepływów finansowych oraz wymiany handlowej. Dla Polski dodatkową siłą sprawczą wzmagającą zagraniczną wymianę handlową jest przystąpienie kraju do Unii Europejskiej. Umiejętność zarządzania ryzykiem nie polega na jego unikaniu. Zarządzanie ryzykiem polega na kompleksowym wykorzystaniu adekwatnych umiejętności dla jego oszacowania i zapewnienia odpowiedniego zwrotu w stosunku do poziomu ryzyka. Z ryzykiem nierozzerwalnie związane są potencjalne straty i ograniczona przewidywalność.

Dokonując analizy ryzyka kursowego należy uwzględnić jego wielowymiarowy charakter zawierający się w trzech rodzajach jego występowania. Ryzyko konwersji – przeliczania występuje przeważnie w przedsiębiorstwach ponadnarodowych i pojawia się w momencie przeliczania i konsolidacji sprawozdań finansowych zagranicznych podmiotów zależnych. Na ryzyko transakcyjne narażone są firmy, które przeprowadzają operacje kredytowe lub pożyczkowe w walutach obcych oraz te firmy, które dokonują wymiany handlowej z zagranicą. Powstałe różnice kursowe wpływają w istotny sposób na wielkość bieżących przychodów finansowych lub kosztów. Jest to powszechnie występujące ryzyko, które wpływa bezpośrednio na płynność firmy i wynik finansowy. Trzeci rodzaj to ryzyko ekonomiczne bardzo trudne do oszacowania oraz prognozowania. Zależy w dużym stopniu od pozycji jednostki na rynku oraz rodzaju waluty, w której podejmuje zobowiązania⁸.

⁶ Czy kredyt walutowy jest nadal bardziej korzystny niż kredyt złotowy, www.banki.elfin.pl/elfin_radzi/

⁷ J. Grzywacz, *Ryzyko w kredycie walutowym* SGH, Warszawa, www.e-finance.com/artykuly/40.pdf

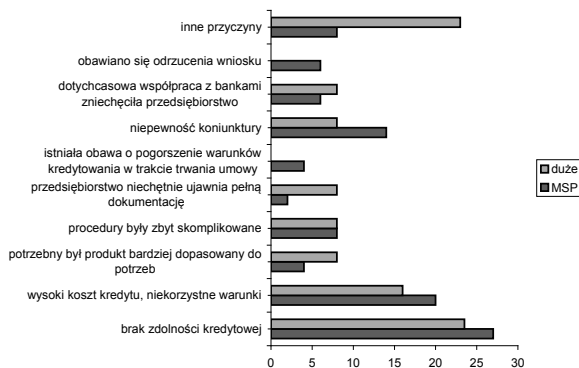
⁸ D. Śliwiński, *Istota i rodzaje ryzyka walutowego*, www.waluty.com.pl/pdf

5. Pasywność kredytowa przedsiębiorstw

Kluczowe dla rozwoju gospodarki są efektywnie działające przedsiębiorstwa, wykorzystujące swój potencjał wzrostowy. Wraz z przekroczeniem pewnej granicy obrotów i pełnym wykorzystaniu wewnętrznych źródeł finansowania, przedsiębiorstwa potrzebują dodatkowego, zewnętrznego dokapitalizowania dla dalszego rozwoju. Kredyt bankowy jest jednym z wielu dostępnych źródeł kapitału zewnętrznego. Niektóre przedsiębiorstwa, z różnych powodów, rezygnują z możliwości oferowanych przez bank i nadal finansuje dalszy rozwój firmy poprzez zasoby wewnętrzne. Przedsiębiorstwa te charakteryzuje wysoki stopień niezależności finansowej, ale nie wykluczają one możliwości ubiegania się o kredyt w przyszłości. Przedsiębiorstwa, które ograniczają koszty poprzez zaniechanie unowocześnienia procesu produkcji, nie tworzą kolejnych, nowych miejsc pracy oraz nie zwiększają produkcji dóbr czy usług, na które jest duże zapotrzebowanie, z powodu braku wystarczających środków finansowych i rezygnują z ubiegania się o kredyt, w pewnym stopniu przyczyniają się do ograniczenia tempa rozwoju gospodarki. „Niekorzystanie z kredytów przez przedsiębiorstwa o zadawalającej sytuacji ekonomicznej i posiadających możliwości rozwoju, a jednocześnie nie realizujących projektów z uwagi na niechęć do ubiegania się o kredyt bankowy w literaturze przedmiotu określa się zjawiskiem pasywności bądź zniechęcenia kredytowego”.⁹

Narodowy Bank Polski przeprowadził badania ankietowe celem zbadania niskiego zainteresowania firm kredytem bankowym na sfinansowanie rozwoju i inwestycji przedsiębiorstwa. Z badania wynika, że zasadniczym argumentem jest posiadanie dostatecznych środków własnych. Wśród innych przyczyn będących przejawem pasywności polskich przedsiębiorstw należy wymienić: obawę przed odrzuceniem wniosku, niechęć przedsiębiorstwa spowodowana dotychczasową współpracą z bankiem, chaotyczność koniunktury, obawa przed zmianą na gorsze warunków kredytowania w okresie trwania umowy, zbyt skomplikowane procedury, potrzebę produktu bardziej dopasowanego do potrzeb, wysoki koszt kredytu, brak zdolności kredytowej, niechęć przedsiębiorstwa do ujawniania dokumentacji, brak zdolności kredytowej.¹⁰

Rysunek 4. Czynniki sprawcze nie ubiegania się o kredyt bankowy wśród przedsiębiorstw odczuwających potrzebę finansowania zewnętrznego (w latach 2010-2012)

Źródło: Opracowanie na podstawie A. Sawicka, I.D. Tymoczko, *Dlaczego polskie przedsiębiorstwa nie korzystają z kredytu?*, NBP, Materiały i Studia, nr 310, Warszawa, 2014

⁹ A. Sawicka, I.D. Tymoczko, *Dlaczego polskie przedsiębiorstwa... op. cit.*, s. 8

¹⁰ Ibidem, s. 31

Wśród przyczyn z powodu, których przedsiębiorstwa nie podejmują decyzji o podjęciu kredytu przeważa prawie w 30% przypadków przekonanie firmy o braku zdolności kredytowej. Niekorzystne warunki kredytowe powodują, że prawie 20% ubiegających się o kredyt rezygnuje z tej formy finansowania. Z kolei obawa przed odrzuceniem wniosku przez bank w przypadku około 6% przedsiębiorstw była czynnikiem zniechęcającym do ubiegania się o kredyt.

Podsumowanie

W Polsce przedsiębiorstwa prowadzą strategie finansowania w oparciu o wewnętrzne źródła finansowania. Większość przedsiębiorstw funkcjonuje bez kredytów. Pasywność polskich przedsiębiorstw do finansowania działalności kredytem to jeden z czynników ograniczających możliwości rozwoju całej gospodarki. Stanowi barierę dla rozwoju sektora przedsiębiorstw. Wiek firmy, historia kredytowa, wielkość firmy, sytuacja finansowa oraz branża decydują o izolacji bądź przychylności banków do udzielenia kredytu.

W Polsce dopiero zaczyna rozwijać się system wspierania młodych, innowacyjnych przedsiębiorstw. „Fundusze venture capital, aniołowie biznesu odpowiadają na wciąż niewielką część zapotrzebowania przedsiębiorstw na kapitał”¹¹.

Rozważając zaciągnięcie kredytu walutowego przedsiębiorstwa powinny zwrócić uwagę, kiedy takie rozwiązanie dla nich będzie najbardziej korzystne i jaka waluta kredytu dla takiego zobowiązania byłaby odpowiednia. Kredytobiorca zamierzający zaciągnąć w walucie obcej kredyt musi wiedzieć, że wiąże się on z dużym ryzykiem walutowym, które wynika ze zmienności wyceny walut.

Ocena negatywna zdolności kredytowej przedsiębiorstwa jest głównym powodem odmownej decyzji banku, co skutkuje odrzuceniem wniosku. Przedsiębiorstwa z rezerwą ulegają zewnętrznej weryfikacji zdolności kredytowej. Decydują się na taki krok dopiero wtedy, gdy są przekonane o swojej dobrej sytuacji lub są w trudnej sytuacji finansowej i nie mają innego źródła kapitału.

Bibliografia

1. Grzywacz J. *Kapitał w przedsiębiorstwie i jego struktura*, SGH, Warszawa, 2008.
2. Grzywacz J. A. Okońska *Venture capital a potrzeby kapitałowe małych i średnich przedsiębiorstw*, SGH, Warszawa, 2005.
3. Grzywacz J., *Ryzyko w kredycie walutowym* SGH, Warszawa, <http://www.e-finanse.com/artykuly/40.pdf> (data dostępu: marzec 2015).
4. NBP *Sytuacja finansowa sektora przedsiębiorstw w III kw. 2014 r.*, nr 04/14 (grudzień 2014), Warszawa, 2014 r.
5. Paździor A., *Dostępność instrumentów finansowych wspierających przedsiębiorczość i innowacje. Ekspertyza naukowa*, Politechnika Lubelska (data dostępu: marzec 2015).
6. Puchalska K., Tymoczko I.D., Szerokie ujęcie ekspozycji polskich przedsiębiorstw niefinansowych na ryzyko walutowe. Źródła i skala ekspozycji oraz metody zarządzania ryzykiem walutowym, NBP, Materiały i Studia, Zeszyt nr 293, Warszawa, 2013.
7. Sawicka A., Tymoczko I.D., *Dlaczego polskie przedsiębiorstwa nie korzystają z kredytu?*, Materiały i Studia, nr 310, Warszawa, 2014.
8. Śliwiński D., *Istota i rodzaje ryzyka walutowego*. <http://waluty.com.pl/pdf/ryzyko.pdf>, (data dostępu: marzec 2015).
9. www.kil.lubelskie.pl
10. www.banki.elfin.pl
11. www.waluty.com.pl
12. www.nbp.pl

¹¹ Ibidem, s.33

CREDIT IN THE COMPANY

Summary

The aim of the study is to identify the role of the bank loan in the the company and the factors which determine the company to stop making efforts to take a loan for the the investments and development of the company. Bank loans are definitely attractive source of capital for companies. Foreign currency loans also carry the risk of currency, which requires a large active risk management. The companies passivity in taking the loans has many causes, which make up one of the factors limiting the development possibilities of the entire economy.

Key words: bank loan, the foreign currency loan, currency risk, companies passivity